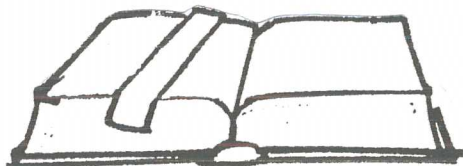

In beweging...

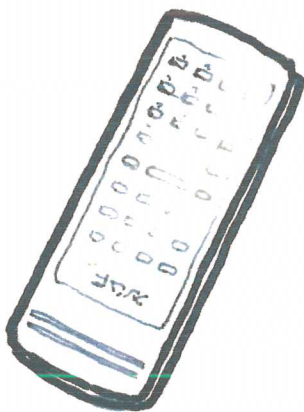
TUSSEN LEZEN EN ZAPPEN

Karl May brak mijn wereldje open. Ik kreeg op mijn 13e een pocket kado. Thuis werd nauwelijks gelezen, maar na dat eerste Winnetou-verhaal was ik verkocht. Fantastisch! Meeleven met het doen en laten van je held. Een sluipbeweging van Old Shatterhand kon pagina's tekst vragen, maar prima toch? Ik maakte alle bewegingen wel mee. De

prairies en de Rocky Mountains hadden hun geheimen prijs gegeven. In mijn fantasie wist ik van nu af hoe ik er moeiteloos de weg zou vinden. Na de Karl May-serie volgden de ontdekkings-tochten van Jules Verne. Toen alle Havanks, met de speurzin van inspecteur Carlier alias de Schaduw. Inderdaad 'Merkwaardig. Hoogst merkwaardig!'

Nu zie ik wat lezen met je doet. Het begrip 'lezen' gaat terug op het vroeger gebruikelijke 'aren lezen', het bij elkaar sprokkelen van korenaren om aan een maaltje te komen. Een boek lezen heeft datzelfde: een schrijver brengt allerlei denkbeelden bijeen en als lezer vorm je je al lezend een eigen voorstelling en gedachtenwereld. Langzaam, pagina na pagina ontvouwt zich het verhaal. Je moet geduld oefenen voor je de afloop weet en tot die tijd overweeg je de logica, de opbouw en de vondsten van het boek. Gaandeweg kom je tot je oordeel: eindeloos, waardeloos of iets daartussen.

De wereld per afstandsbediening

Dorothy Jane Torkelson zal het wel nooit te weten komen, maar zij heeft onze dochter op het spoor gezet van 'Jane Eyre', het boek van Charlotte Brontë. Dorothy Jane is een leuke, uiterst gevoelige tiener in een televisieserie. Als jonge Amerikaanse droomt ze helemaal weg bij Engelse literatuur uit de vorige eeuw en bekijkt door die bril haar eigen leventje met school, vriendjes en wat niet al. Toch vraag ik me af of Annemieke pagina 445 van 'Jane Eyre' haalt. Het is weliswaar het romantische verhaal van een hartstochtelijke liefde, maar het mist de vaart van een t.v.-film. En juist televisie opent voor onze kinderen de wereld! Zoals boeken het eens bij mij deden. Wat dat betreft is er een duidelijk generatieverschil. Zij hebben hun favoriete series met allerlei idolen en enkele 'nerds'. Geen wereld van letters, maar van beeld & geluid. Een razendsnelle wereld met ongekend veel variatie. Allemaal binnen handbereik.

Een andere mentaliteit?

't Is goed dat we met een aantal huisregels het t.v.-gebruik inkaderen vind ik. Bijna onopvallend dient een zap-mentaliteit zich aan en dat roept vragen op. Uit een onderzoek naar kijkgedrag blijkt dat de televisiekijker gemiddeld 100 keer per avond zapt. Kanaalzwemmen noemen jongeren dat ook wel. Een programma staat aan, maar als 't even saai wordt zap je naar een ander kanaal. Net nog even de ontknoping meepikken van wat een interessante film lijkt te zijn. De epiloog kun je dan wel weer overslaan, want er is vast wel een kanaal waar op dat moment iets anders, boeienders wordt geboden. Met een X-aantal kanalen zijn de keuzemogelijkheden bijna eindeloos. Maar hoe groter de keuze, hoe moeilijker de keuze wordt.

Wat het kiezen bemoeilijkt is trouwens niet alleen de veelheid van mogelijkheden. Televisie is ook een medium dat neigt tot nivelleren. Zaken worden gelijkgeschakeld. Gebeurtenissen staan op zichzelf, de samenhang ontbreekt. Dat geldt natuurlijk voor zap-gedrag. Maar ook binnen programma's is het verband zoek. Er wordt geïnformeerd, geen richting geboden. Bij wijze van voorbeeld heb ik gisteravond zitten turven.

Woensdag 6 juli Journaal 22.00-22.10 uur:

- * Wim Kok nieuwe informateur - 175 seconden
- * twee bendes opgerold in Rotterdam - 78 sec
- * Amerikaanse marine naar Haïti - 74 sec
- * Clinton in Polen - 68 sec
- * Arafat nodigt Mitterand uit - 76 sec
- * 13 doden bij Saanse bosbranden - 68 sec
- * economisch nieuws - 45 sec
- * het weer - 31 sec

Even later RTL4-nieuws 23.00-23.11:

- * Wim Kok nieuwe informateur - 302 sec
- * IJ-markt in Amsterdam fiasco - 79 sec
- * Noord en Zuid Yemen overleggen - 43
- * groei in files in Nederland - 47 sec
- * onderzoek naar gokspel - 25 sec
- * nieuwe WAO-wet leidt tot chaos - 19 s
- * Andreotti is mafialeider? - 23 sec
- * economisch nieuws - 31 sec
- * het weer - 91 sec

Het is allemaal nieuws, maar het maakt steeds minder indruk. De snelheid maakt het onmogelijk erover na te denken. De tijd ontbreekt om jezelf af te vragen: Waarom is dit nou zo? Hoe is het ontstaan? Waarom moet ik dit weten? In zekere zin 'slaat het dood'. Ik kan m'n gevoel er niet aan hechten. Mijn hart raakt niet betrokken. Als ik me al enigzins probeer voor te stellen wat er in Haïti gebeurt, dan heb ik daar 74 seconden voor, want direkt zie ik flitsen van Arafat in Parijs. Ik haal dit niet.

Het lef van volwassenen

Wat begon met de t.v. wordt tot een leefpatroon. Ik weet onvoldoende hoe het op scholen toegaat, maar kinderen lijken zappend de vrije uurtjes door te komen. Uit school, dan eerst even langs de snoepkast of de fruitmand. Binnen even Game Boy-en of een videotje kijken. Nog gauw even de krantenwijk doen. Vlak voor het eten nog heel even een c.d. opgezet. Snel. Kort. Variatie. Ik ben er niet categorisch tegen. Bovendien weet ik te goed hoe makkelijk het zap-virus mij te pakken neemt. Het is wervelend, maar het werkt niet. Het leven is geen kaleidoscoop. Mensen vragen aandacht. Omgang vraagt tijd. Wat kostbaar is in geloof en leven is de moeite van het doorgeven waard. Ook dat vraagt tijd, ruimte, aandacht, zorg. Hoe kun je 't anders echt meegeven aan de volgende generatie? Dat gaat niet zappend, want wat kostbaar is ontving je niet zappend. Tegelijk, het kan ook niet meer in de verstilde sfeer van vroeger.

Ik kom op een tussenweg. In beeldspraak gezegd: als volwassenen moeten we jongeren van tijd tot tijd een dia tonen. Dan eis je de aandacht op. "Hier gaan we 't nú over hebben." Dat betekent allereerst enige voorbereiding, want je krijgt zappers niet zomaar mee. En je houdt ze minder lang geboeid, dus geen diaserie tonen, maar je belicht één, mogelijk twee dia's per keer. De nadruk niet op informatie verwerven, maar op informatie verwerken. 't Onderwerp helder en beknopt aan de orde stellen en dan reacties oproepen, ingaan op vragen, kijken of het landt.

Welke dia's? Dat hangt ervan af. Ik zie zeker vier dia-magazijnen waar je uit kunt putten. Jongere-specifieke thema's (vriendschap, schooltaken, toekomstperspectief, sexualiteit, eerste baan enz.). Geloofspecifieke thema's (God ervaren, omgang met Jezus, feestdagen, de Bijbel, leven nu en na dit leven enz.). Cultuurspecifieke thema's (4 mei-viering,

omgaan met milieu, veiligheid, allochtone burens enz.). Persoonspecifieke thema's. Om daarvan eens enkele, eigen voorbeelden te geven: Weten onze kinderen...

- ... hoe Jannie en ik elkaar leerden kennen?
- ... waarom ik toen van baan ben veranderd?
- ... wat het overlijden van ... voor mij betekent?
- ... waarover gesproken werd tijdens onze trouwdienst?
- ... wat er door ons heen ging bij hun geboorte?
- ... wat ons over de toekomst bezig houdt?

Wanneer toon je een dia? Bij ons doen we dat tijdens 'gezinstijd' of het dient zich aan door de datum waarop iets vroeger voorviel. Soms is het inspelen op een gebeurtenis. Hoe dan ook, je kiest momenten waarbij als het ware projektor en scherm worden opgesteld, de gordijnen dicht gaan en alle aandacht wordt gericht op die ene dia, die nu van betekenis is.

Dit vraagt lef aan onze kant. Dat je als volwassene het hart hebt zoiets mee te geven. Maar daar ligt ook de sleutel, want als je je hart laat spreken kun je de zap-concurrentie aan.

